

DalaNatur

MEDLEMSTIDNING • NR 4 • SEPTEMBER 2014

Miljövänliga Veckan

Förra årets kampanj "Byt till eko" fortsätter. Nu med fokus på ekologisk frukt. Redan förra året ökade försäljningen av ekologiska livsmedel i Sverige med 13 procent och hittills i år har den ökat med 30 procent enligt branschens statistik. Naturskyddsföreningen gör skillnad.

Vecka 40 blir en fullspäckad, internationell vecka där du kan göra en insats. Sätt upp affischer, sprid filmer, gör en butiksundersökning, ordna provsmakning, fruktförmedling, frukt- och idébytarfest, tipsa om hur man kan ta tillvara frukt i trädgården. Sprid frågekort till personal om ekofrukt, ha ekologisk fruktstund/mellis, lämna in medborgarförslag om ekologisk fruktkorg till barnen, fixa en utställning eller studiebesök på äppelmusteri m.m.

Till hjälp finns affischer och små broschyrer; 5 viktiga varor att byta till eko och 5 sätt att äta sig miljösamt. Det finns även filmer; Byt till eko, Bieffekten och Inte bara honung samt läromaterial för åk 4-6 "Unga röster om eko" och åk 7-9 "Tema mat". Nu siktar vi på 100% eko!

Läs mer på www.naturskyddsforeningen.se/eko

Klimatmaxa!

Århundradets svenska värmerekord slogs i Falun den 4 aug med 35,1 grader. Spridningen av storbranden i Sala blev värre p g a torrt, varmt och blåsig väder. Flera mystiska, gigantiska hål på tundran i Sibirien visar höga halter av metan, en 30-35 gånger kraftigare klimatgas än koldioxid. Klimatförändringarna är här!

Dags att ta krafttag för klimatet – inte minst inför valet. Naturskyddsföreningen har startat kampanjen Klimatmaxa. Vi vill ha tågboom, cykelchock och solrevolution! Sprid filmen, stick rapporten "Klimatmaxa politiken - 100 styrmedelsförslag" i händerna på politiker m.m. Läs mer på www.naturskyddsforeningen.se/klimatmaxa

Vindkraft på rätt ställe

Välkommen till Jädraås på vindkraftshelg 11-12 okt. På lördagen blir det guidad tur i vindkraftsparken, studiebesök och diskussioner. På söndagen ordnas kurs/seminarium med bl a föreläsningar om vindkraftens påverkan på fåglar, fladdermöss och däggdjur. Det går bra att övernatta i Jädraås och aktiviteter på kvällen planeras. Anmälan senast 3 oktober, till länskansliet. Se inbjudan och kostnad på hemsidan.

Lägg din röst för miljön

Inför valet satsar Naturskyddsföreningen stenhårt på att lyfta miljöfrågorna till en av de viktiga gästerna. Kampanjen startade på allvar i samband med valet till EU-parlamentet där våra frågor kom högst upp på dagordningen. De partier som satsade på miljö belönades också av väljarna.

Naturskyddsföreningen satsar extra på att få in så många miljövänner som möjligt i höstens tre val. Kampanjen heter #miljörösta och innehåller bl a miljömärkning av riksdagskandidater.

Hur kan Du rösta för miljön i september?

Vem ska du kryssa i riksdagsvalet om du vill påverka miljöarbetet på riksnivå?

Läs mer på www.naturskyddsforeningen.se/val

I Dalarna hade vi bland annat politikerutfrågning i Falun med riksföreningens tidigare ordförande Mikael Karlsson. Se <http://dalarna.naturskyddsforeningen.se> och <http://falun.naturskyddsforeningen.se>. Flera kretsar (lokalföreningar) har också gjort egna enkäter till sina politiker. Se respektive hemsida.

Hjälp oss göra Ekoguide Dalarna

Dala Ekoguide är ett verktyg för de som vill handla mer miljömedvetet och ekologiskt. Vi vill inkludera alla som säljer ekologiska och miljömärkta varor eller tjänster till konsumenterna. Det kan vara gårdsbutiker, fik, hårfrisörer och affärer. Vi vänder oss till de som bor i Dalarna, men också till besökare och turister. Se början på www.dalaekoguide.se
Har du tips? Maila ekoguide2015@gmail.com

Många oroliga för besprutning

Då närmar sig hösten – jag hoppas att alla har hunnit tanka in sol, ljus och natur i stora mängder under sommaren.

I Vansbro kommun finns en oro för den besprutning som sker av potatisåkrar. Många av åkrarna ligger nära bebyggelse. Länsstyrelsen, LRF och kommunens miljökontor hade under sommaren ett informationsmöte om ”växtskyddsmedel”, det är så bekämpningsmedel benämns i de föreskrifter som finns. Fokus låg på att förmedla nödvändigheten i användningen, snarare än på bekämpningsmedlens påverkan på kringmiljön. I synnerhet saknades helt en beskrivning av vilka effekter bekämpningsmedlen kan tänkas ha på grundvattnet och de lokala vattentäkterna.

Det som är glädjande är att de som hanterar besprutningen måste genomgå utbildning runt hanteringen, de har också stora krav på när och hur besprutningen får ske. Det förs journaler över alla förhållanden som råder i samband med besprutningen.

Den stora bristen är uppföljningen och kontrollen av hur medlen sprider sig i naturen. Tyvärr tas det inte några prover kontinuerligt för att kolla om det finns bekämpningsmedel i vår omgivning eller i vatten och brunnar. Detta måste vi kräva. Det finns inte heller någon kunskap om hur olika medel samverkar och kan ge effekter som vi inte kan förutse.

Ett antal människor i Vansbro kommun har under sommaren skrivit till Naturvårdsverket, för att försöka påverka de nya föreskrifter som håller på att tas fram. Det vi som konsumenter kan göra är att endast köpa ekologisk potatis och även vara villiga att betala det pris som då blir aktuellt – det är ett sätt att få näringen att ställa om till ekologisk odling. Tur nog finns det också ekologiska odlare i vår bygd – de borde bli flera!

Nytänkande om skogen

Vad innebär föreningens skogspolitiska förslag? Hur kan du bidra till att jobba för det? Rikskansliets skogshandläggare Malin Sahlin kommer och berättar.

- Det är dags att tänka nytt och för framtiden. Vi vill ha ett skogsbruk som tar hänsyn till skogens alla värden, förklarar Malin.

Hur skogen används och brukas berör oss alla - Sverige är värt en ny skogspolitik!
- Föreningen ger konkreta förslag till lagparagrafer samt visar att och hur skogsvårdslagen går att inarbeta i miljöbalken. Vi vill att detta ska utgöra grunden för en ny skogspolitisk utredning.

Läs mer på <http://www.naturskyddsforeningen.se/vad-vi-gor/skog/ny-var-for-skogen/>
För datum och plats, se Dalarnas hemsida eller ring länskansliet 0250-166 33.

Är du med i framtiden?

Syftet med Framtidsveckan är att skapa mötesplatser där miljön, klimatet och hållbar utveckling står i centrum. Vi vill öka medvetenheten och synliggöra de resurser som finns i vårt närområde genom att visa på positiva, lokala exempel av hållbarhetsarbete. Framtidsveckan är ett brett samarbetsprojekt med många olika lokala aktörer som på eget initiativ ordnar publika arrangemang. Samtliga med ett hållbarhets- och omställningsperspektiv. Hur ser Dalarna ut ”beyond oil”? Hur kan vi skapa ökad livskvalité lokalt med mindre energi och råvaror?

Vill du eller ni hålla en aktivitet under Framtidsveckan, kontakta Åsa Ringström asa_ringstrom3@hotmail.com, 0737-855 240. Se kalendariet och läs mer på www.studieframjandet.se/framtidsveckan och Facebook.

Vi unnar varandra framgång!

Under 14 månader genomförde projektet Matlandet Dalarna 30 aktiviteter med 1 235 deltagare. F d projektledaren Holger Petersson har skrivit en bok med titeln ”Vi unnar varandra framgång!” Boken vänder sig till aktiva i matbranschen och konsumenter som är intresserade av maten vi äter. För att maten ska bli bättre behöver fler lära sig mer om hela matkedjan och medverka till att ta vara på de möjligheter som finns att utveckla Dalarnas mat.

Boken kostar 150 kr. Holger Petersson, 070-240 50 40.

Öppet öga – tillsammans mot brott i naturen

Utanför jakttid är våra vilda djur, deras ägg, ungar och boplatser fredade. Djurungar ska lämnas ifred. Med kampanjen ”Öppet öga” vill Länsstyrelsen och Polisen öka kunskapen om vad som är tillåtet och vad som är förbjudet i naturen.

Misstänker du att någon olagligt har dödat djur, plockat ägg, tagit hand om vilda djurungar eller grävt upp fridlysta växter? Eller misstänker du att någon handlar med djur eller växter på ett sätt som inte är lagligt? Ring Polisen på 114 14, e-posta till kut.dalarna@polisen.se eller kontakta Länsstyrelsen på 010-22 500 00, dalarna@lansstyrelsen.se. Du behöver inte uppge vem du är. Läs mer på www.lansstyrelsen.se/dalarna/oppetoga

Ny e-postadress?

Ändra själv: www.naturkontakt.se
eller mejla oss din nya adress på:
medlem@naturskyddsforeningen.se

Kalendarium

välkommen att delta på alla aktiviteter!

Datum	Ort	Vad och kontakt
13 sept	Borlänge	Svamputflykt. Vi tittar efter svamp i det nya naturreservat Sjöberget i Kvarnsveden. Samling kl 10 på den lilla parkeringen vid de röda bruksbostäderna mitt emot Kvarnsvedens skola. Ta med eget fika. Kontaktperson: Anders Janols, 070-651 92 13. I samarbete med Skogsriskan. Är du intresserad av fler svampaktiviteter? http://www.swefungi.se/skogsriskan/
15 okt	Borlänge	Föreläsning Omställningens Tid med Björn Forsberg. Kl 18.30. Kontaktperson Unni Öhman unni.ohman@borlange.se
14-16 nov	Borlänge	Miljötinget för ungdomar 15-19 år. Naturskyddsföreningen finns med på Åsiktstorget med utställning och håller i workshops: Byt till eko! och Klimatmaxa! Läs mer på www.miljotinget.se
7 sept	Falun	Skyttbytesvandring i Lugnets naturreservat. Samling Parkeringsplatsen vid Skuggarvsvägen nära Åsbobacken kl. 10. Kontaktperson: Eva Allhed 076-36 72 356.
21 sept	Falun	Natursnokarna. Naturutflykt för barn och föräldrar. Vi letar efter bär och svampar. Ta med eget fika. Samling vid P till Rottneby Naturreservat. Kl. 10.00-12.00. Kontaktperson: Eva Bååth-Holmqvist, 070-355 11 98.
23 sept	Falun	Mer friluftsliv i skolan.
25 sept	Falun	Dalarnas vattenråd om höga vattenflöden. Stångtjärnsstugan kl. 10.00-15.00.
1 okt	Falun	Kemikalienätverksträff Dalarna. Studieförbundet, Magasinsgatan 27, kl. 18.00. Alla välkomna. Mer info 073 586 1917 eller kemnatverket@gmail.com
9 okt	Falun	Ethel Forsberg föreläser utifrån sin bok Makt Plast Gift och Våra Barn. Kl. 19.00. För mer information kemnatverket@gmail.com eller 073 586 1917.
12 okt	Falun	Höstvandring i Ramsellskogen-ett Natura 2000 område. För mer information - se hemsidan, http://falun.naturskyddsforeningen.se/ Kontaktperson: Eva Allhed 076 36 72 356.
19 okt	Falun	Natursnokarna. Naturutflykt för barn och föräldrar. Vi tittar närmare på mossor och lavar. Ta med eget fika. Kl 10.00-12.00. Samling vid parkering till Rottneby Naturreservat. Kontaktperson: Eva Bååth-Holmqvist, 070-355 11 98.
4 nov	Falun	Kemikalienätverksträff Dalarna. Studieförbundet, Magasinsgatan 27, kl. 18.00. Alla välkomna. Mer info 073 586 1917 eller kemnatverket@gmail.com
5 nov	Falun	Föreläsning "Grön ekonomi" med Anton Grenholm. Hur når vi en hållbar grön ekonomi, med utrymme för både människan och den natur vi lever i och av? Stadsbiblioteket kl. 19. Kontaktperson: Anton Grenholm 070 2514054.
9 nov	Falun	Skyttbytesvandring i Lugnets Naturreservat. Samling kl 10 vid Skuggarvsparkeringen nära Åsbobacken. Kontaktperson: Eva Allhed 076-3672356.
23 nov	Falun	Natursnokarna. Naturutflykt för barn och föräldrar. Vad gör djuren på vintern? Ta gärna med något att grilla. Kl. 10.00-12.00, samling vid parkeringen till Rottneby Naturreservat. Kontaktperson: Eva Bååth-Holmqvist, 070-355 11 98.
7 sept	Gagnef	Karls Knös naturreservat Dalviks kvarn, Djurås, kl 9.00. Alternativ samling: Vägskälet mot Säl, Brötjärna 9.15 Reservatet ovanför Sälis fäbod har utökats med ett biotopskydd, vilket gör att reservatet i praktiken blivit större. Kontaktperson: Pelle Florell 0241-61 590.
21 sept	Gagnef	Kägelbergets naturreservat Djura kyrka, kl. 09.00. Alternativ samling: Bilvägen in mot reservatet strax söder om vägskälet mot Djursjön 9.30. Reservatet på Kägelbergets branta östsluttning är över 300 ha stort. Här finns varglav, tretåig hackspett och duvhök häckande. Endast 4 km vandring, men krävande. Kontaktperson Åke Tidig 076-82 47 329.
5 okt	Gagnef	Djurmo klacks naturreservat Dalviks kvarn, Djurås. Kl. 9.00. Vi vandrar från Sturväi över Oxberget till Klacken och den nya stigen tillbaka, cirka 6 km. Kp: Pelle Florell 0241-61 590.
13 sept	Leksand	Utflykt till naturreservatet Korantberget. Samling vid Kulturhus-P kl 10. Kontaktperson Lasse Nilsson 070-329 13 57.
11 okt	Leksand	Utflykt till naturreservatet Helgässkogen. Samling vid Kulturhusets parkering kl 10.00. Kontaktperson Gittan Loggård 070-2750315.

Naturvårdsenkät

Naturskyddsföreningen har genomfört en enkät med Sveriges kommuner om deras naturvårdsarbete. Hela 208 av landets 290 kommuner (72%) svarade. Huddinge hamnade i topp med hela 43 poäng av maximala 45. I Dalarna svarade 11 av 15 kommuner och Mora hade högst ranking.

Kommun	Poäng	Placering i landet
Mora	33	6
Ludvika	29,5	18
Leksand	29	20
Orsa	21,5	75
Falun	19,5	94
Rättvik	18,5	101
Säter	16	120
Avesta	15	135
Hedemora	9,5	182
Älvdalen	6,5	200
Vansbro	2	207

Borlänge, Gagnef, Malung-Sälen och Smedjebacken har inte besvarat enkäten.

Frågorna handlade om en rad olika saker som är viktiga för ett bra naturvårdsarbete, bland annat kunskap om olika typer av naturvärden samt skyddade områden, strandskydd, skolornas och förskolornas tillgång på natur och antal tjänster i kommunen för arbete med frågorna.

- Vi vill att politikerna ska öppna ögonen för behovet av ökade resurser till kommunernas naturvårdsarbete. Detta är angeläget, både för naturen, mångfalden och människors välbefinnande, säger Ulla Magnusson, ordförande Naturskyddsföreningen Dalarna.

Läs mer på <http://www.naturskyddsforeningen.se/naturvardskommun>

Kalendarium fortsättning

Datum	Ort	Vad och kontakt
11 okt	Leksand	Utflykt till naturreservatet Helgåsskogen. Samling vid Kulturhusets parkering kl 10.00. Kontaktperson Gittan Loggård 070-2750315.
8 nov	Leksand	Utflykt till naturreservatet Djuptjärnbo. Samling vid Kulturhusets parkering kl 10.00. Kontaktperson Stina Grönberg 0705-14 84 04.
25 sept	Ludvika/ Smedjebacken	Medlemsmöte kl 18.30. Gästgiveriet Ludvika Gammeålgård.
14 okt	Ludvika	Föreläsning Omställningens Tid med Björn Forsberg. Ludvika bibliotek kl 18.
21 sept	Mora	Natursnokarna lär känna bär och svamp. Hemus skidstadion kl 10-12. Samarr. med Ett Mora för alla. Kp Mesud Djangoi.
13 okt	Mora	Framtidens energi. Johan Ehrenberg, bl a chefredaktör för ETC, föreläser om energiomställning, miljöteknik och vad man själv kan göra. Kom och inspireras på Mora folkhögskola kl. 18.30. Samarr. med Mora kommun och Mora Folkhögskola.
16 okt	Mora	Föreläsning Omställningens Tid med Björn Forsberg. Mora Folkhögskola kl 18.30.
5 sept	Orsa	Kolmilan tänds vid Grunbergssågen kl. 18.00. Högtidlig tändning med dop av milan. Kort föredrag om biokol-användning. Kontakt: Lars Nicklasson tel 0250-425 66.
7 sept	Orsa	Svamputflykt. Vi plockar svamp, lär oss några och lagar tillsammans en maträtt. Samåkning från biblioteket kl 10.00. Tag med svampkorg, kniv och någon grönsak till rätten. Ledare: Ewa och Leif Andersson tel 0250-417 21.
9 nov	Orsa	Medlemsmöte med Orsakretsens medlemmar kl. 14. Vi planerar tillsammans 2015 års verksamhet. Plats: se annons och på vår hemsida.
21 sept	Säter	Skogsutflykt till Puttberget. Vi tittar på svamp, mossor, lavar m.m. Ta med fika. Samling kl 10.00 Sätters bibliotek. Ansvarig: Staffan Jansson, 070-206 40 04.
11 okt	Säter	Äta mat ute. Kretsen bjuder på en lätt rätt i det fria. Kl. 14:00 - 17:00. Föranmälan senast 4/10. Kontaktperson Leif Eriksson, 0705-88 10 50.
7 sept	Vansbro	Guidning av Bengt Ehnström längs Lindesnäs skogshistoriska stig tillsammans med Lindesnäs Hembygdsförening. Samling vid Lindesnäs Herrgård kl. 11.00. Kontaktperson Ulla Magnusson, 0281-210 12, 076-130 30 27.
5-7 sept	Dalarna	Dalarnas Skördefest. 100-talet mataktörer bjuder in till en smakresa. www.skordefest-dalarna.se

Datum	Ort	Vad och kontakt
11-19 okt	Dalarna	Framtidsveckan Dalarna
21-23 okt	Dalarna	Föreningens länskansliet träffas i Dalarna.
6 sept	Sverige	Nationell cykeldag.
12-14 sept	Sverige	Kurs om naturskogens vedsvampar, Örebro. http://www.skyddaskogen.se/sv/178-foereningen/foreningsnytt/1921-inventeringskurs-12-14-sep-tember
27 sept - 5 okt	Sverige	Miljövänliga Veckan, se ovan.
11-12 okt	Sverige	Vindkraft på rätt ställe, studiebesök och seminarium Jädraås.
7 nov	Sverige	Höstkonferens tema Skola för hållbar utveckling, Stockholm.

Plastindustrins makt

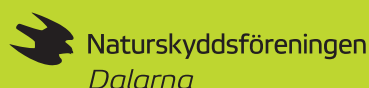

Ethel Forsberg, med nio år som generaldirektör för Kemikalieinspektionen, besöker Falun den 9 oktober för att föreläsa utifrån sin bok *Makt Plast Gift och Våra barn*. Boken ger läsaren insikt om kemikaliernas makt över våra liv och beskriver maktspelen inom "Bermudatriangeln" kemi, ekonomi, politik.

Kemiindustrins ekonomiska intressen i vår livsstil är omfattande. Resultatet är att vi dagligen umgås med allt fler syntetiska kemikalier som kan orsaka cancer, skada arvs massa, ge allergier och störa hormonsystem. Vi exponeras vid datorn, när vi äter vår snabbmat,

dricker ur plastflaskor. Även när vi lägger oss mellan nya fräscha lakan kan vi få en kemikaliedos för natten.

Boken är en larmsignal för att bryta ett slentrianmässigt förhållande till farliga ämnen - att bli kemikaliedveten. Med boken följer även en kortkurs hur vi undviker farliga kemikalier.

Dala Natur är Naturskyddsföreningen Dalarnas medlemstidning. Alla kretsar och medlemmar är varmt välkomna att bidra till tidningens innehåll. Kontakta kansliet!

Nummer 5 - 2014 kommer tillsammans med tidningen Sveriges Natur, omkring den 19 november 2014.

Kontakta Naturskyddsföreningen Dalarna

Länkansliet: Naturskyddsföreningen Dalarna, Strandg. 10, 792 30 Mora
tel/fax: 0250-166 33, mobil: 070-273 91 55
e-post: kansli.dalarna@naturskyddsforeningen.se
Hemsida: <http://dalarna.naturskyddsforeningen.se>
Facebook: www.facebook.com/naturskyddsforeningen.dalarna

Ordförande och ansvarig utgivare för DalaNatur:

Ulla Magnusson, Nordanåker 4, 780 51 Dala-Järna, tel. 076-130 30 27
e-post: ulla.magnusson@naturskyddsforeningen.se
Redaktör: Cecilia Hagen-Nilsson, mobil 0733-69 60 78